

Sosialistisk Ung

(4/5) Eru vit líka glað ella líkaglað? – kynsligur ágangur

Sosialistisk Ung vilja vera røddin hjá minnilutabólkum í Føroyum. Teimum, ið vit meina ikki hava eins góð rættindi, sum meirlutin í samfelagnum. Tí spyrja vit við hesi greinarøð "Hvør ert tú?" "Hvussu hevur tú tað í Føroyum?" og "Hvat skal til fyri at tú trívist í landinum?" Í fjórða parti vilja vit vísa á umstøðurnar hjá einum, ið hevur verið fyri kynsligum ágangi í Føroyum

Guðrun Henrysdóttir er 20 ár og búsitandi í Havn. Hon vaks upp í Fuglafirði, har hon í eitt tíðarskeið, frá hon var uml. 7 ár til 11 ár, var fyri kynsligum ágangi. Í 2003, tá Guðrun var um 13 ár, fortaldi hon fyri familjuni, at ein nærur gerandisligur húsgestur hjá familjuni í fleiri færum hevði gjørt seg inn á seg.

Verða slept upp á fjall

Guðrun leggur út við at greiða frá um tíðina, eftir hon hevði fortalt familjuni, at hon hevði verið fyri kynsligum ágangi. Frá familju og vinum fekk hon góða hjálp og kennir seg hepná í so máta. At nakað er galið við skipanini, dylur hon ikki fyri. Har hendi lítið og einki av sær sjálvum.

Guðrun fortelur, at hon tosaði við heilsusjúkrasystur á skúlanum, og at Barnaverndin síðani kom upp í málið. Barnaverndin vísti henni síðani til felagsskapin KRIS, og letur Guðrun væl at hjálpin, sum tey veittu. KRIS hevði ikki ráð at bjóða veruliga viðgerð, og tískil varð Guðrun víst til sálarfrøðing.

Guðrun royndi fleiri sálarfrøðingar, men helt ikki, at tað hjálpti nóg væl. Hon vildi heldur ynskt, at hon kundi gingið til psykoterapi, men fekk at vita, at tað kundi hon ikki, uttan so hon sjálv kom at gjalda fyri viðgerðina. Guðrun valdi tó hendan leistin hóast alt, og hevur síðani kent, at viðgerðin er meira viðkomandi fyri seg og hjálpir væl. Men tað er ikki bíligt – 700 kr. hvørja ferð, og hon hugleiðir um, at tað helst

ikki eru øll, sum hava ráð til slíka viðgerð.

Tað er tí í flestu færum tilvildin, sum avger, hvørja hjálp ein fær. Guðrun vísir á, at í sínum føri kendi hon tað, sum var hon slept upp á fjall. Hon spyr eftir einari fastari mannagongd – at ávís tól og hjól fara í gongd av sær sjálvum, tá slíkt kemur fram í ljósið.

Manglandi opinleiki og ov fá tilboð

Tá spurð um, hvat hon heldur kundi verið gjørt betur í Føroyum, vísir Guðrun á, at tað manglar opinleiki og kjak um hesi viðurskipti. Tað mesta verður tagt burtur, og í nógvum færum vilja fólk ikki prátta um tað, av tí at viðurskiptini mangan eru so smá.

Guðrun fýlist eisini á, at hjálpin als ikki er nøktandi. Hon heldur, at hetta kundi verið bœtt um munandi, hevði ein havt fleiri viðgerðartilboð. Hon heldur at skipanin sum heild er ov trek og tung at fáast við, somuleiðis sum tilboðini als ikki eru nøktandi.

Hon vildi eisini, at revsilógin fyri kynsligan ágang varð herd munandi, soleiðis at tað í størri mun kundi hómast ein farri av rættvísi, tá dómur fellur í slíkum málum.

At enda sigur hon seg sakna ein sjálvhjálparból, sum er sjónligur í almenna rúminum. Ein slíkur kundi hjálpt væl við at skipa fyri tiltøkum, har fleiri kundu komið saman og deilt sínar søgur. Men hon sær lítið og einki til tað, eins og hon als ikki hómar nakran politiskan

áhuga at koma hesum trupulleikanum til lívs.

Hvat halda vit skal til fyri at broyta nakað?

Sosialistisk Ung meina fyrst og fremst, at ein noyðist at tryggja, at tað eru nakrar fastar mannagongdir, sum fara í gongd av sær sjálvum, tá mál um kynsligan ágang koma fram. Ov lítið gjørt fyri at tryggja, at fólk kemur í rætta og viðkomandi viðgerð so skjótt sum gjørligt! Her eigur talan at vera um tilboð, sum koma til tann, sum hevur verið fyri kynsligum ágangi, heldur enn at hesin noyðist at uppsøkja hesi sjálvur. Politiski myndugleikin eigur at taka trupulleikan upp og áseta stovnum kring landið at hava nakrar fastar mannagongdir fyri at tryggja, at fólk fær so góða hjálp sum møguligt, og at tilvildin ikki ræður.

Sjálvandi skal ein sjálvur hava møguleika at avgera, um ein vil hava viðgerð frá sálarfrøðingi ella frá eitt nú psykoterapeuti. Tað skal vera møguligt at fáa vátan til bæði, soleiðis at fólk sjálvi kunnu velja tann leistin, sum riggar best til teirra støðu og tørv. At onkur noyðist at gjalda fyri nøktandi viðgerð, eftir at hava verið fyri slíkum órætti, hoyrir snøgt sagt ongastaðni heima!

Revsilógin fyri kynsligan ágang varð herd í 2009, men vit halda framvegis, at revsingin skal verða harðari. Serliga tá vit í miðlum frætta, at kynsligur ágangur er vanligari í Føroyum enn í øðrum londum. 21. mars visti Sandoyar Portalurin at siga,

at ein kanning, sum varð gjørd í 8. flokkunum kring landið fyri 5 árum síðani, avdúkaði, at meira enn 5% av føroyskum børnum hava verið fyri kynsligum ágangi. Mann kann ímynda sær, at talið er væl hægri, tí talan er um eina kanning við spurnarbløðum.

Landsins myndugleikar skulu leggja meira fyri at basa trupulleikanum. Felagsskapir sum t.d. KRIS, og aðrir, eiga at fáa so mikið av fíggarligum stuðli, at tey kunnu bjóða viðgerð til tey, sum hava tørv á tí.

Samnumtikið skulu viðgerðartilboðini og mannagongdirnar endurskoðast gjølla, soleiðis at vit tryggja, at øll hava rætt til tey somu tilboðini, samstundis sum atlit verður tikið til tørvin hjá einstaklinginum. Hetta má byrja við, at vit tora at taka hendan trupulleikan upp og spyrja okkum sjálvi, hvat vit kunnu gera betur. Og hetta skal gerast í skúlum, í almenna rúminum og ikki minst hjá politiska myndugleikanum.

Vit skulu vera líka glað og ikki líkaglað!

Í fimta og seinasta parti vísa vit á umstøðurnar hjá einum samkyndum í Føroyum.

Kristoffur D. Olsen

Er búskaparvøkstur altíð gagnligur?

Nú vesturheimurin er í álvarsamari búskaparkreppu verður sjálvandi dúgliga tosað um, hvat gerast skal

Búskaparvøkstur er svarið. Men hvussu vit fáa ein gagnligan búskaparvøkstur, er ilt at fáa eyga á. Tað mest ítøkiliga er at, statirnir pumpa pengar inn í bankakervið, samstundis sum teir seta almenn arbeiði í gongd. Í Danmark tosar nýggja stjórnin um at sparka búskapin í gongd, við at framskunda iløgurnar.

Mær tykir, at politikkarar - og fólk flest - ikki tora at tosa um størstu orsøkina til kreppuna, nevniliga minkandi kappingarføri, saman við øktum krøvum um materiellar ágóðar og njótilsi. Eg kann ikki lata vera við at spyrja, hvussu vesturheimurin kann halda fram við at vera ríkur, við at keypa vørur úr Kina, India osfr. Hvaðani fáa vesturlendingar pengar at keypa fyri, tá allar vørur verða framleiddar uttanfyri vesturheimin? Tað má vera við láni. Men lán skulu rindast aftur, og hvar fáa vit pengar frá til at rinda lánini aftur?

Hetta fær meg at seta spurningin, um allur búskaparvøkstur er gagnligur. Um t.d. allir føroyingar læna hundraðtúsund krónir, og fara út at keypa kinesiskar vørur, so fáa vit búskaparvøkstur, men er tað gagnligt fyri okkum? Tá pengarnir eru brúktir, og alt virksemi, sum stóðst

av teimum steðga, hvat gera vit so? Út at læna meira pengar? Hetta ber ikki til. Sjón gongur fyri søgn. Statsleiðarar siga bart út, at teir (statirnir) ikki hava fleiri pengar, og serfrøðingar (sum kanska hava verið við til at skapt støðuna vit eru í) boða frá kreppu, størri enn vit tora at hugsa.

Skullu vit bjarga tí "vesturlendsku siðmenningini", so haldi eg ikki, vit sleppa undan at gera tað sum ongin torir at siga, nevniliga lækka lønirnar og arbeiða meir ella effektivari ella bæði tvey. Hetta loysir ikki trupuleikarnar beinan vegin, ja, fer í fyrstu syftu at gera kreppuna størri. Men í longdini fer vesturheimurin aftur at framleiða sínar egnu vørur, og tað er einasti vegur um vit ynskja at vera "rík". Alternativt er óhugnaligt.

Dómadagsprædika hugsar onkur. Ja kanska, men ikki av tí kristiliga slagnum har allur heimurin gongur til grundar, nei, eg hugs bert um tað "vesturlendsku, kristnu, humanistisku, demokratisku" siðmenningin.